

BÖLGE GRUP TOPLANTILARI 2023 YILI 1.DÖNEM SONUÇ RAPORU (Ek-4)

BÖLGE GRUP TOPLANTISI			KATILIMCI SAYISI (Kişi)
A	Koordinatör Enstitü Müdürlüğü Adı	Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	18
B	İşbirliği Yapılan Enstitü Müdürlükleri Adı	Eğirdir Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	5
C	İşbirliği Yapılan İl Tarım ve Orman Müdürlükleri Adı	-Antalya İl tarım ve Orman Müdürlüğü -Burdur İl tarım ve Orman Müdürlüğü -Denizli İl tarım ve Orman Müdürlüğü -Isparta İl tarım ve Orman Müdürlüğü	18
D	Diğer Kamu Kurumları Adı	-Antalya Gıda Kontrol Laboratuvarı	2
E	Üniversite – STK Adı	-Akdeniz Üniversitesi -Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi -Antalya Belek Üniversitesi -Süleyman Demirel Üniversitesi -Ege Üniversitesi -ATSO -Akdeniz Gençlik Kulübü -Minerva Kadın Kooperatifi	13
F	Diğer Kişi ve Kuruluşlar	-Talya Bitkisel Ürünler Tic. ve San. A.Ş. -FCM Suda Tarım -Lavantalya -Morlab -Üretici	6
G	Grup Başkanı (BÜBS-HÜHS)	“Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Grubu (Tıbbi Aromatik Bitkiler)	
H	Tarihi	06/Temmuz/ 2023	
I	Yeri	Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	
	GÜNDEM / GÖRÜŞÜLEN KONULAR		
J	“Tıbbi Aromatik Bitkilerde TAGEM İn Yaptığı Çalışmalar” -Orçun ÇINAR (BATEM-Gıda Teknolojisi ve Tıbbi Aromatik Bit. Böl. Bşk.) “Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Tarımında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” Prof. Dr. Kenan TURGUT (Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi) “Kekik İhracatında Pyrolozidine Alkaloidleri (PA) Sorunu” -Şahin ŞENTÜRK (Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)		

	<p>- PANEL; Tıbbi Aromatik Bitkilerin Tarımında ve Uçucu Yağların Üretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri</p>
<p>K</p>	<p>TOPLANTIDA ALINAN KARARLAR</p>
	<p><u>Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili yapılan sunumlar doğrultusunda tespiti yapılan konular;</u></p> <p>Türkiye, sahip olduğu 9.222 adet bitki türü ve 3649'u endemik bitki türüne karşılık 500 bitkiyi tıbbi ve aromatik amaçla kullanmaktadır.</p> <p>- Ülkemizde ticari amaçla doğadan toplanarak iç ve dış piyasada satılan bitki türü sayısı 350 civarındadır. Bunlar arasında endemik tür sayısı ise 35'tir. Yani ticareti yapılan türlerin yaklaşık %10'u endemiktir. Doğadan toplanıp yurt dışına satılan doğal bitki türü sayısı ise yaklaşık 100'dür.</p> <p>- Tıbbi bitkilerde üretim miktarımız her geçen gün artmaktadır. Yeni türlerin üretime geçmesi ile üretim alanı ve miktarı da zaman içerisinde yükselecektir.</p> <p>- Türkiye, dünyanın en kaliteli gülyağını üretmekte ve gülyağı ihracatında Dünya'da lider ülkedir.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ TAGEM /TBAD/Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Çalışma Grubu olarak 14 araştırma enstitüsünde 72 araştırmacıyla doğada yabani formda bulunan tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda; toplama, kültüre alma, adaptasyon, çeşit geliştirme çalışmaları gerçekleştirilmekteyiz. ✓ Bu çalışmalar sayesinde doğada var olan ancak çeşitli iklimsel ve/veya beşerî sebeplerle yok olma ihtimali olan ve şimdi veya gelecekte tarımsal değeri olan bitkiler koruma altına alınmakta ve sürdürülebilir üretimi sağlanmaktadır. ✓ Tıbbi ve aromatik bitkiler alanında yürütülen Ar-Ge projeleri ıslah, agronomi, kalite ve kültüre alma, içerik analizi konularını kapsamaktadır. ✓ Bugüne kadar 50 türde kültüre alma çalışmaları sonuçlandırılmış, bunlardan 20 tanesinin adaptasyon çalışmaları tamamlanmıştır. ✓ Kamu, özel sektör ve üniversiteler tarafından 22 türde toplam 99 tescilli çeşit geliştirilmiştir (Tagem; 16 türde 40 tescilli çeşit) ✓ TAGEM bünyesindeki Tohum Gen Bankalarında tohum olarak depolanan 264 türe ait 2641 tıbbi ve aromatik bitki örneği bulunmaktadır. ✓ Bugün itibarıyla tıbbi ve aromatik bitkiler alanında TAGEM tarafından 49 adet devam eden, 3 adet sonuçlanan ve 7 adet yeni teklif olmak üzere toplam 59 adet Ar-Ge Projesi yürütülmektedir. ✓ TAGEM, tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda 19 üniversite, 6 özel sektör, 1 STK ve 1 kamu kurumu olmak üzere toplam 27 adet projeyi 5.320.452 TL bütçe ile desteklemektedir. ✓ Bunun dışında TAGEM'e bağlı enstitüler bünyesinde tıbbi ve aromatik bitki genetik kaynak toplama ve ıslah çalışmaları yapılmakta ve bu çalışmalara ait koleksiyon bahçeleri yer almaktadır. ✓ TAGEM-Özel sektör Ar-Ge iş birliği çalışmaları yapılabilmektedir. Bu kapsamda 3 farklı model uygulanmaktadır. ✓ Hizmet alımı karşılığında enstitülerimizin teknik eleman, arazi ve laboratuvar alt yapı imkanları sözleşmeler dahilinde özel sektör tarafından kullanılabilir. ✓ 2007/1 kapsamında en az % 50'si sektör tarafından karşılanan Ar-Ge projeleri yapılabilmektedir. ✓ Üniversite, Özel Sektör ve TAGEM iş birliği kapsamında % 70 veya % 100 hibe destekli projeler yapılabilmektedir. ✓ Günümüze Kadar Üzerinde Çalışma Yapılan Bazı Tıbbi ve Aromatik Bitkiler

- ✓ Dağçayı türleri (*Sideritis* spp.)
- ✓ Ölmez otu (*Helichrysum italicum*)
- ✓ Sarı Kantaron (*Hypericum perforatum*)
- ✓ Şeker otu (*Stevia rebaudiana*)
- ✓ Meyan (*Glychrisza glabra*)
- ✓ Kapari (*Capparis spinosa*)
- ✓ Kimyon (*Cuminum cyminum*)
- ✓ Çörekotu (*Nigella sativa*)
- ✓ Zencefil (*Zingiber officinale*)
- ✓ Zerdeçal (*Curcuma longa*)
- ✓ Şevketi Bostan (*Scolymus hispanicus* L.)
- ✓ Lavanta (*Lavandula x intermedia*, *L.officinalis*)
- ✓ Mayıs papatyası (*Matricaria chamomilla*)
- ✓ Laden (*Cistus creticus*, *Cistus salviifolius*, *Cistus laurifolius*)
- ✓ Kişniş
- ✓ Limon otu (*Lippia citridora*)
- ✓ Biberiye (*Rosmarinus officinalis*)
- ✓ Salep Türleri (*Orchis sancta*, *Serapias vomeracea*)
- ✓ Kuşburnu Türleri (*Rosa* spp.)
- ✓ Defne (*Laurus nobilis* L.)
- ✓ Mersin (*Myrtus communis*)
- ✓ Sakız (*Pistachia lentiscus* var. *chia*)
- ✓ Bahçe kekiği (*Satureja hortensis*)
- ✓ Ekinezya Türleri (*Echinacea* spp.)
- ✓ Oğulotu (*Melissa officinalis* L.)
- ✓ Nane türleri (*Mentha* spp.)
- ✓ Boya Bitkileri (*Rubai tinctoria* L., *Datisca cannabina* L., *Isatis tinctoria* L., *Reseda lutea* L., *Rhamnus tinctorum* L., *Salvia verticilatra* ssp var.)
- ✓ Çarkıfelek (*Passiflora* spp.)

Gelecek Hedeflerimiz;

Çeşitlerimizin ekim alanlarını artırmak
Sektör ihtiyaçlarına göre yeni türlerde kültüre alma ve ıslah çalışmaları başlatmak
Dünya standartlarına uygun çeşitler geliştirmek
Genetik kaynaklarımızı daha etkin kullanmak
Tohum üretim çalışmalarına hız vermektir.

- ✓ Genel anlamda tıbbi ve aromatik bitkiler; içermiş oldukları etken maddeler (fitokimyasallar) nedeniyle sağlık, kozmetik, parfümeri, gıda (baharat ve çay), doğal boya, tarımsal mücadele, hayvan sağlığı vb. gibi alanlarda kullanılan bitkilerdir.
- ✓ Bilindiği üzere 2020 yılı itibarıyla tüm Dünya COVID-19 virüs salgınıyla karşı karşıya kalmış ve salgın hızla yayılmıştır. Bu kapsamda virüse karşı ilaç ve aşı çalışmaları hızla devam etmektedir.
- ✓ Bununla birlikte, insanlarda bağışıklık sistemini güçlendiren ve hatta antiviral potansiyele sahip olan bitkisel kaynaklı farmasötik ürünlerin geliştirilmesi de büyük önem kazanmıştır.
- ✓ Türkiye coğrafi konumu, iklim ve toprak özelliklerinin farklılığı ve üç farklı bitki coğrafyası (Avrupa-Sibirya, Akdeniz, İran-Turan) bölgenin kesişme noktasında bulunması nedeniyle zengin bir bitki örtüsüne sahiptir.
- ✓ Türkiye florasında yaklaşık 12.000 bitki taksonu bulunmakta ve endemik takson sayısı

3500 civarındadır. Ülkemiz endemik bitki türlerinin %35'i Akdeniz Bölgesi'ndedir.

- ✓ İhraç edilen tıbbi ve aromatik bitkilerin önemli bir kısmı halen doğadan toplanmaktadır. Ancak, bilinçsiz ve aşırı hasat bitki popülasyonlarında önemli azalmalara yol açmaktadır.
 - ✓ Doğadan toplanan bitkilerin ulusal ekonomiye olan katkısı ve yöre halkına sağladığı ek gelir düşünüldüğünde yapılması gereken; sürdürülebilir ve iyi bitki toplama yöntemlerinin hayata geçirilmesidir.
- Türkiye'de Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Tarımında Yaşanan Önemli Sorunlar;
- ✓ Tıbbi ve aromatik bitkiler tarımında planlama ve ilgili kurumlar arasında koordinasyonun yeterli olmaması,
 - ✓ Pazar araştırması yapılmadan üretime geçilmesi ve pazarlamada sorunlar yaşanması,
 - ✓ İnternette fazlaca bilgi kirliliğinin olması ve bu nedenle üreticilerin yanlış yönlendirilmesi,
 - ✓ Tıbbi ve aromatik bitkiler tarımına ilgi duyanların önemli bir kısmının yetiştiricilik konusunda tecrübelerinin olmaması,
 - ✓ Üreticilerin hangi ekolojik koşullarda hangi bitkileri yetiştirebileceği konusunda yeterli bilgi sahibi olmamaları,
 - ✓ Lavanta örneğinde olduğu gibi bazı bitkilerin tarımının kontrolsüz bir şekilde hızla yaygınlaşması,
 - ✓ Üreticilerin verimli, kaliteli, adına doğru tohum ve fide bulma konusunda sorun yaşamaları,
 - ✓ İnternette, sertifikası olmayan kalitesiz fide satışlarının serbest bir şekilde yapılması ve bu yolla üreticilerin mağdur edilmesi,
 - ✓ Tıbbi ve aromatik bitkiler için uygun ekim, dikim, hasat ve harman makinelerinin bulunmaması,
 - ✓ Türkiye'de tıbbi ve aromatik bitkilere özgün ruhsatlı pestisit ve herbisitlerin bulunmaması,
 - ✓ Hasatta, yabancı ot tohumlarının karışması sonucu droglarda insanlara toksik pirolizidin (PA) ve tropan alkaloidlerinin (TA) bulunması,
 - ✓ Hasat sonrası (kurutma, ayırma, depolama) işlemlerinde önemli sorunlar yaşanmasıdır.

Çözüm önerileri:

- ✓ Isparta'da gül, Denizli'de kekik örneklerinde olduğu gibi üretimde kümeleşmenin teşvik edilmesi,
- ✓ Yaygın yetiştiricilik yapılan bölgelerde kooperatif veya üretici birliklerinin kurulması; sözleşmeli üretim modelinin yaygınlaşması,
- ✓ Üreticilere verimli, adına doğru, kaliteli tohum ve fide sağlanması konusunda kurumlar arasında işbirliği yapılması,
- ✓ Tıbbi ve aromatik bitkilerin ıslahı, tohum ve fide üretimi konularında özel sektörün teşvik edilmesi,
- ✓ Üretimi yapılan tıbbi ve aromatik bitkilerin tarımına uygun pestisit ve herbisitlerin ruhsatlandırılması,
- ✓ İnternette üreticilere yönelik sertifikasız, kalitesiz fide satışının önüne geçilmesi,
- ✓ Üreticilerin özellikle organik/biyolojik mücadele konusunda desteklenmesi,
- ✓ Hasatta ve hasat sonrasında kullanılacak mekanizasyon konusunda kaynak yaratılması,
- ✓ Sürdürülebilir yetiştiriciliğin yaygınlaşması için uygulamalı eğitimlerin verilmesidir.
- ✓ Doğru üretim, tohum veya fideden başlayıp hasat sonrası işlemlere kadar devam etmektedir.
- ✓ Öncelikle, doğru bitkinin (türün) seçilerek adına doğru, sağlıklı, yüksek verim ve kalite özelliklerine sahip bir çeşidin üretilmesi önem arz etmektedir. Bu aşamada yapılacak

bir hata önemli zaman ve maddi kayıplara neden olmaktadır.

- ✓ Örnek olarak; mentol içeren nane (*Mentha piperita*) yerine mentol içermeyen bir nane türünün (*M. spicata*) yetiştirilmesi; Anadolu adaçayı (*Salvia fruticosa*) yerine tıbbi adaçayı (*Salvia officinalis*) türünün yetiştirilmesidir.

Waldland:

- ✓ Avusturya'da 70 üreticinin ürünlerini ortaklaşa pazarlamak amacıyla 1984 yılında kurmuş oldukları Waldland Şirketi günümüzde profesyonel ve katılımcı bir yönetim anlayışı ile 1000 üyeye ulaşmıştır. Şirkette ağırlıklı olarak tıbbi ve aromatik bitkilerin üretilmesi, işlenmesi ve pazarlanması yapılmaktadır. Ürünler dünya çapında WALDLAND markası altında pazarlanmaktadır. Yaklaşık 70 farklı bitkinin tarımı yapılmaktadır.
- ✓ Dernek yapısının tasarımı temel demokratik ilkelere dayanmaktadır ve yaratıcı, ileriye dönük fikirlerin geliştirilmesi için birçok potansiyel sunmaktadır. Şirketin en önemli misyonu, sorumluluk ve yenilikçi ruhla geleneksel ama aynı zamanda yeniden keşfedilmiş ve yeni tarım ürünlerinin pazarlanmasının sürekli güvence altına alınmasıdır.

Üyeler için avantajlar:

- ✓ Yeni ürünler hakkında güncel bilgiler oluşturulması,
- ✓ Sözleşmeli olarak üretilen ürünlerde fiyat ve satın alma garantisi,
- ✓ Waldland altyapısının uygun maliyetli kullanımı (kurutma, ayırma vb),
- ✓ Tarım finansmanı danışmanlığı,
- ✓ Tarımsal danışmanlık, nitelikli uzmanlardan tavsiyeler,
- ✓ SMS uyarı hizmeti, örneğin zararlılar veya hastalıklar ortaya çıktığında,
- ✓ Profesyonel yetiştirme ve hasat yönetimleri,
- ✓ Ürünlerin yüksek kalitede pazarlanmasıdır.

Denizli'de Kekik Sektörünün Durumu ve Pirolizidin Alkaloidleri (PA) Sorunu:

- ✓ Kekik, toprak istekleri bakımından fazla seçici değildir.
- ✓ Kumlu-tınlı, su tutmayan hafif meyilli alanlar yetiştiricilik için uygundur.
- ✓ Kıraç koşullara İzmir Kekiği, taban ve su tutan koşullara ise Çanakkale Kekiği daha iyi uyum sağlar.
- ✓ Kurağa ve soğuğa karşı dayanıklıdır.
- ✓ Yöney olarak kuzeyi açık, hava akımı olan, çiçeklenme döneminde sıcaklıkların aşırı yükselmediği kuru ve serin geçen, 600 - 1100 metre rakıma kadar olan alanlarda verim ve uçucu yağ kalitesi yüksek olur.
- ✓

Sorunlarımız:

- ✓ Randıman
- ✓ Renk
- ✓ Uçucu Yağ Oranı
- ✓ Kalıntı ve Kontaminasyon
- ✓ Pestisit
- ✓ Mikroorganizma (Salmonella vb)
- ✓ Pirolazidin A. (PA)

Cözüm Önerilerimiz;

Lisanslı Depoculuk ve
Ürün İhtisas
Borsası
Hasat Öncesi
Pestisit Denetimleri
İyi Tarım Uygulamaları
EKÜY Projesi

- ✓ Pirolizidin alkaloidleri (PA) bazı bitkiler tarafından sentezlenen toksik etkili sekonder metabolitlerdir. Sekonder metabolitler; bitkilerin zararlılara, hastalıklara ve olumsuz çevre koşullarına karşı dayanıklılık oluşturması amacıyla bitkinin yaşamsal işlevi açısından en az primer metabolitler kadar önemlidir (Tiring vd., 2021).
- ✓ PA'lar oldukça yaygın doğal toksinlerdir ve PA içeren yabancı otların karıştığı bitkisel çaylar, geleneksel ilaçlar, tahıl ve tahıl ürünlerinin tüketiminin insanlarda zehirlenmelere sebep olduğu rapor edilmiştir (FEHD, 2017).
- ✓ PA içeren bitkiler çok çeşitli ve yaygın olmaları nedeniyle birçok ortamda bulunabilirler. Dünyadaki tüm çiçekli bitkilerin %3'ünün veya diğer bir deyişle 6000'den fazla bitki türünün PA üretebildiği tahmin edilmektedir. PA'lar ilk olarak 18 yy.da İngiltere'de Senecio familyasına ait bir bitkiden (S. jacobaea) izole edilmiştir (Hartmann and Witte, 1995).
- ✓ Bugüne kadar 660'tan fazla PA ve bunların N-oksitleri izole edilmiştir ve izole edilen bu maddelerin %50'den fazlasının toksik olduğu bildirilmiştir (Ning vd., 2021).
- ✓ Pirolizidin alkaloidleri (PA), omurgalıların karaciğerinde toksik pirolik türevlere dönüşmektedir.
- ✓ Bu bileşikler, uzun dönem toksisitesinden sorumlu olan ve proteinler ve DNA'ya bağlanarak mutasyonlara ve hatta kansere neden olabilen alkilleyici bileşiklerdir.

PA Konusunda Yapılacak Çalışmalar;

Kısa Dönem (2022 Sezonu):

- ✓ Limitlerin Uygulanmasının Ertelenmesi
- ✓ Limitlerin Yükseltilmesi
- ✓ Beslenme Değerleri Hesaplama
- ✓ Yetiştiricilik Sürecinin Anlatılması
- ✓ ESA
- ✓ Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Orta Dönem (2023 Sezonu):

EKÜY Yetiştiricilik Projesi

Orta-Uzun Dönem (2023-2024):

Kekik Üretimi Sürecinde PA Kontaminasyon Noktalarının Belirlenmesi
Arge Projesi

İhracata Yönelik Entegre ve Kontrollü Kekik Yetiştiriciliği (EKÜY) Projesi

- ✓ 1 Temmuz 2022 tarihinde itibaren yeni AB limitleri uygulanmaya başlanmıştır. Çiftçilerimize bu limitlere uygun üretim yapmalarının benimsetilmesi amaçlanmaktadır.

- ✓ Ülkemiz Dünya kekik ticaretinde lider konumdadır. Bu proje ile ülkemiz kekik ihracatında sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenmektedir.
- ✓ Bu proje ile İlimizde yaklaşık 300 üreticinin 6.000 da alanda yaklaşık 900-1000 ton kontrollü kekik üretimi yapmayı planlıyoruz.
- ✓ İlimizde yaklaşık 200 bin dekar alanda 22-25 bin ton kekik üretimi yapılmaktadır. AB Mevzuatında yapılan değişiklik 1 Temmuz 2022 tarihi itibarıyla 1.000 ppb limiti olarak uygulanmaya başlanmıştır.
- ✓ 2021 yılında yaşanan kuraklığa bağlı olarak rekolte düşüklüğü ve pandemi ile artan kekik talebi sektörde kalitenin bir miktar düşmesine neden olmuştur.
- ✓ Önceki yıllarda sadece Pestisit değerlerine bakıldığı için sektör yeni gelişmelere adapte olamamıştır. İhracat firmaları bu limite göre ihracatta zorlanmaktadır. Özellikle AB Ülkelerine yapılan ihracat değerlerimiz düşmektedir.
- ✓ Yunanistan, Arnavutluk ve Polonya gibi ülkeler kekik pazarına girmeye çalışıyor.
- ✓ EKÜY Projesine uygun üretim yapan çiftçilerimize sertifika verilecektir.
- ✓ Üretim parsellerine Mavi Bayrak asılacaktır.
- ✓ EKÜY Projesine uygun olarak yetiştirilen ürünler barkodlu ve logolu ambalajlara konacaktır.
- ✓ Üreticilerimizin isimleri ve üretim miktarları İl Müdürlüğümüzce kamuoyu ile paylaşılacaktır.
- ✓

Sonuç olarak;

- Aşırı yağışlara bağlı olarak yabancı ot yoğunluğu ve hastalıklarda artış
- İşçi temini ve yüksek ücretler
- Stok sorunu
- PA limit değeri ve heterojen dağılımı
- Sektör tarafından final ürün elde edilmesinin zorlukları
- Genel olarak sektörde talep azalması

Panel de değerlendirmeler neticesinde alınan kararlar;

-Kekikte PA (Pirilozin Alkoloidleri) nin maksimum limit altında olması için (AB 'de 11 Kasım 2020 yılında çıkan mevzuata göre PA kekik türlerinde 1000 ppb limit değeri olarak belirlendi. Bizim ihracat ürünlerinde maksimum limit 01 Temmuz 2022'den beri uygulanmaya başlandı) özellikle makine ile hasatta yabancı ot karışımının yüksek olabileceği, elle hasatta bu oranın düşük olduğuna,

-Kekikte PA (Pirilozin Alkoloidleri) nden kaynaklanan üreticilerin bu soruna karşı oluşan üretim maliyetlerinin desteklenmesine,

-Kekikte PA (Pirilozin Alkoloidleri) nden kaynaklanan sorunlara karşı üreticilerin eğitim ve yayım çalışmalarına devam edilmesine,

-Ülkemizdeki kekikler genellikle %3 uçucu yağ içeriyor. Örneğin İtalya pizza sektöründe kullanılmak üzere %1'lik uçucu yağ içeren kekik yağı talebinde bulunuyor. Bu tip taleplerin karşılanabilmesi için farklı içeriklerde kekik yağı içeren çeşitlerimiz olması konusunda araştırmalar yapılmasına,

-Kekikteki alkaloidten ticari gelir elde edilebilecek yeni bir ürüne dönüştürülebilmesi için bu konuda araştırma çalışmalarının olması gerektiği,

-Kekik tarımı 200 dekar alan da yapılmakta olup hasat makinası yapan büyük firmalar alan ve yeterli çiftçi sayısı olmadığından kekik hasat makinaları, nohut biçme makinasının modifikasyonu ile yapılmaktadır. Bunlar çiftçilerin ve ustaların yaptığı makinalar olup, kekik hasat makinalarının yapımı konusunda Bakanlıkça desteklenmesi gerektiği,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerde, katma değeri yüksek ürünler üretmek için kümelenme çok önemli bir konu olup, Denizli de kekik, Isparta da gül, Burdur da çörekotu-rezene gibi gerekli planlamalar yapılarak, tarım havzaları üretim ve destekleme modeli oluşturulmasına,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerde, planlı bir üretime geçilerek, sözleşmeli tarım modelinin yaygınlaştırılmasına,

Tıbbi ve aromatik bitkilerin satış yeri olan aktarlar-baharatçılar ve benzeri dükkanlarla ilgili açma-kapama, ruhsat, denetim gibi ayrıca taklit-tağış ve gıda takviyeleri ile ilgili konularda yasal mevzuat açısından ilgili bakanlıklarla (Tarım ve Orman Bakanlığı-Sağlık Bakanlığı-Ticaret Bakanlığı gibi) istişare edilerek, uzmanlar eşliğinde bir komisyon kurularak, eksik ve tamamlanması gereken konuların, geleneksel tamamlayıcı ve alternatif tıbbın da gözetilmesiyle yasal çerçeveye oturtulmasına,

-Eczacılık fakülteleri zaman zaman toplantılar organize ederek tıbbi aromatik bitkilerle ilgili konularda mevzuat çalışmaları yapmakta olup, bakanlığımıza ait genel müdürlük temsilcilerinin olmadığı toplantılar organize edilmektedir. Oluşturulacak olan mevzuatların tek elden çıkması için, konunun sahibi olan Tarım ve Orman Bakanlığının koordinatör bakanlık olması gerektiğine,

-Tıbbi aromatik bitkilerin satış yeri olan aktarlar-baharatçılar ve benzeri dükkanlarda çalışanların yıl içerisinde belirli aralıklarla uzmanların vereceği eğitime tabi olmalarına,

-Şuanda kıyaslama yapacak bir tebliğ olmadığı için denetimlerde cezai işlem uygulanamamaktadır. AB Farmakopesi incelenerek bu konuda özellikle uygulanacak mevzuatın caydırıcılığı yüksek olacak şekilde ve haksız rekabeti önlemek için uçucu yağlarında gıda ifşa listesinde yer alacak şekilde bir tebliğ oluşturulmasına,

-Satış yerlerinde birçok ürünün etiketleri hatalı ve eksik olup (SKT geçmiş- Referans değer yok gibi) kendi türlerine ait monograflar- TSE gibi ürün etiket mevzuatının oluşturulmasına, Gıda takviyelerinin çok geniş bir konu olduğu, tıbbi aromatik bitkilerde de gıda kodeks çalışmalarına hız verilmesi gerektiğine,

-Tıbbi ve aromatik bitki yağlarında, haksız kazancı önlemek için, yağların içerik analizleri çok önemli olup, bu konuda gerekli önlemlerin alınmasına,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerin üretimi sırasında verimin düşmesine, ürün kaybına neden olan hastalıklar, zararlı böcekler ve yabancı otlar ile mücadele etmek için kullanılan kimyasalların hastalık ve zararlılara karşı, ruhsatlı pestisit çalışmalarının olması gerektiği,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerde ruhsatlı bir ilaç olmadığı için zirai ilaç bayileri her türlü ilacı üreticiye önerebilmekte olup, ürünlerde bir kalıntı çıkmaması için geçici tavsiye sistemi de dikkate alınarak, Sağlık bakanlığında olduğu gibi ilaç takip sistemi oluşturulmasına,

-Kenevir bitkisinin üretimi ile ilgili çıkartılan yönetmelik gözden geçirilerek, eksik ve tamamlanması gerek konuların net bir şekilde ortaya konmasına,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili, çözüme yönelik toplantılar 2-3 ayda bir organize edilmeli ve bu toplantılara ilgili bakanlıklardan mutlaka üst düzey temsilcilerin katılımı gerektiği,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili, AB de olduğu gibi kayıtlı sistemine geçilerek, tütün örneğinde olduğu gibi firmaların kotaları belirlenmeli, bu kapsamda sözleşmeli üretim modelinin yaygınlaştırılması gerektiği,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili, daha çok sadece öğütüp baharat olarak işlenmekte olup, katma değeri yüksek ürünlerin çalışılması gerektiği,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili, Türkiye’de başı çeken iller, Denizli, Burdur, Antalya olup, havza bazlı desteklemeler konusunda değerlendirmeye alınmasına,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili, her bitkiyi çalışmamız gerekmiyor. Özellikle ihracatta güçlü olduğumuz kekik bitkisinde olduğu gibi seçilen bitkilerde katma değerli ürünler geliştirmek için teşvikler verilmesi gerektiği,

-Kümelenme çalışması ile Muğla’da Anadolu adaçayı, Denizli de kekik, Burdur da çörekotu-rezene, Konya’da karabuğday ve çörekotu gibi pilot uygulama yaparak bu bölgelerde yoğunlaşmamız gerektiği,

-Bunun yanında sektörün talebi olan mentol nane konusunda çalışılması gerektiği,

-Özel sektör, kamu ve üniversite bir olup orta ve uzun vadeli planlamalar yaparak, ortaya çıkan projeler Bakanlık tarafından güdümlü projeler kapsamında, TAGEM’e ait araştırma enstitülerinde çalışılmasına,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerde net bir planın ortaya konması gerekiyor. Dünyada COVID salgını ile beraber doğal ürünlere ve ilaçlara ilgi artmış olup, örneğin kekikte güçlü etken maddeler var. Biz dünya pazarından hakkımız almak istiyorsak endüstriyel olarak saflaştırma prosesleri kurulu sistemlere sahip olmamız gerekiyor. Bu anlamda özel sektörün geliştirilmesi gerektiği,

-Birçok özel firma yurtdışından gelen talepleri karşılayabilmesi için standart kalite ve miktarda ürün üretmemiz gerektiği,

-Araştırma enstitüleri, üniversiteler, özel sektör ve İl Müdürlükleri aracı ile ortak çalışılmalar yaparak, her ürüne özgü bölgelerin oluşturulması gerektiği,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili, kümelenme çalışmaları çok önemli olup, belli bölgeler belli ürünler için seçilebilir. Üretimden yurt dışına pazarlanmasına kadar planlanması gerektiği,

-Tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili, eğitim ve yayım çalışmalarına ilgili kurumlarla devam edilmesi gerektiği,

Tüm katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

	TOPLANTI SÜRESİNCE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	
L	<p>Bölge Grup Toplantıları organizasyonunda katılımcılara verilecek olan yemek, çay gibi ikramlar ev sahipliği yapan kurumların imkanları ölçüsünde karşılanmaktadır. Bu da zaman zaman toplantıya davet edilecek katılımcıların sayısını sınırlamaktadır. BGT için Bakanlıkça bir bütçenin oluşturulması kurumları rahatlatacaktır.</p>	
	TOPLANTILARIN DAHA İYİ PLANLANMASI VE UYGULANMASI İÇİN ÖNERİLER	
M	<p>Bölge Grup Toplantılarını, BATEM koordinatörlüğünde, gerek İl Tarım ve Orman Müdürlüklerimiz gerekse Araştırma Enstitülerimiz, üreticilerimiz ve ilgili STK'larımızla, yoğun katılım sağlayarak gerçekleştirmekteyiz. BGT'ye gündem ile ilgili Genel Müdürlüklerimizden üst düzey temsilcilerin katılması, bu toplantılara olan ilgiyi artıracak olup, özellikle çözüm adına mevzuat konularında hızlı olmamızı sağlayacaktır.</p>	
	TOPLANTI SONUÇ RAPORU ONAYI	
N	<p>Adı Soyadı: Araştırma Yayım Koordinatörü Ertuğrul TAŞTEKİN</p>	<p>Enstitü Müdürü Dr. Abdullah ÜNLÜ 12/07/2023</p>